

Rapport

Rapport over een klacht over de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

Publicatiedatum

5 augustus 2014

Rapportnummer

2014/084

Verzoeker klaagt er over dat de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD):

- informatie over hem heeft verstrekt aan de Marokkaanse inlichtingen- of veiligheidsdienst en dat deze informatie tot zijn aanhouding heeft geleid. Deze informatie is in Marokko gebruikt bij de ondervragingen gedurende welke verzoeker is gemarteld;

- de Marokkaanse inlichtingen- of veiligheidsdienst heeft verzocht om van verzoeker bepaalde informatie los te krijgen ten behoeve van de AIVD.

Bevindingen en beoordeling

Bevindingen

1.1. Verzoekers gemachtigde diende bij brief van 4 juni 2013 een klacht in bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In zijn brief deelde de gemachtigde de minister mee dat verzoeker enige weken daarvoor in Marokko was aangehouden op onduidelijke verdenkingen en op dat moment gedetineerd was in Marokko.

De gemachtigde merkte verder op dat verzoeker regelmatig aan verhoren was onderworpen door personen gelieerd aan de Marokkaanse veiligheidsdiensten. Gedurende deze verhoren was verzoeker volgens zijn eigen zeggen bedreigd en gemarteld. Ook was hij uitgebreid ondervraagd over vrienden kennissen van hem in Nederland alsmede over strafbare feiten die verzoeker in Nederland zou hebben gepleegd, aldus verzoekers gemachtigde.

Voorts gaf de gemachtigde aan dat de ondervragers op het politiebureau verzoeker onder meer hadden verteld dat zij informatie hadden verkregen uit Nederland, van de AIVD. Ook was verzoeker tijdens zijn ondervraging een Nederlandstalig document getoond, waarop verzoeker het logo van de AIVD had herkend.

Volgens verzoekers gemachtigde was verzoeker ervan overtuigd dat de AIVD informatie over hem had verstrekt aan de Marokkaanse inlichtingen- of veiligheidsdiensten en dat deze informatie tot zijn aanhouding had geleid. Bovendien was deze informatie gebruikt voor ondervragingen, gedurende welke verzoeker was gemarteld, aldus de gemachtigde. Verzoeker kon zich dan ook niet aan de indruk onttrekken dat zijn ondervragers informatie aan het verzamelen waren ten behoeve van hun collega's in Nederland.

1.2. Verzoekers gemachtigde had op 30 mei 2013 uitvoerig via de telefoon met verzoeker gesproken. Verzoeker had hem tijdens dit gesprek onder meer verteld dat de ondervragers tegen hem hadden gezegd: "We hebben informatie uit Nederland, van de AIVD. Je gaat praten, of we gaan je martelen."

Ook vertelde verzoeker dat de ondervragers hem documenten hadden laten zien. Op een van deze documenten stond een foto van verzoeker. Het ging om een Nederlandstalig document, waarop verzoeker een logo van de AIVD had herkend.

2. Naar aanleiding van de klacht van verzoeker had de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties advies ingewonnen bij de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de Commissie). Nadat de Commissie advies had uitgebracht aan de minister deelde de minister verzoekers gemachtigde bij brief van 4 oktober 2013 onder meer het volgende mee:

"De Commissie heeft de klacht onderzocht. Dit onderzoek omvatte onderzoek in de systemen van de AIVD, het stellen van schriftelijke vragen aan de AIVD en het horen van u als raadsman van klager. Op 2 september 2013 heeft de Commissie haar geheim gerubriceerde advies aan mij uitgebracht.

Het advies is door de Commissie gerubriceerd omdat daarmee zicht wordt gegeven op het actuele kennisniveau van de dienst, als ook actuele werkwijzen. Ik kan u dit advies dan ook niet verstrekken. Gelet op het oordeel van de Commissie in deze zaak zal ik wel enige informatie in deze brief aan u verstrekken.

(â€¦)

Beoordeling door de Commissie

De Commissie heeft de klacht in twee afzonderlijke onderdelen onderscheiden. Het eerste klachtonderdeel ziet op de gegevensverstrekking door de AIVD aan de Marokkaanse inlichtingen- en/of veiligheidsdienst. Het tweede klachtonderdeel ziet op het door de ondervragers van klager in Marokko verzamelen van informatie ten behoeve van de AIVD.

Klachtonderdeel I

Ten aanzien van het eerste klachtonderdeel is door de Commissie vastgesteld dat de AIVD driemaal inhoudelijke informatie betreffende klager heeft verstrekt aan de Marokkaanse veiligheidsdienst, te weten Ã©Ã©n maal in 2009 en twee maal in 2012. Door de Commissie is beoordeeld in hoeverre de AIVD in deze drie gevallen heeft gehandeld binnen het daarvoor geldende wettelijke kader (volgend uit de Wiv 2002) en het terzake door de AIVD gevoerde beleid. Op grond van dit beleid is de uitwisseling van persoonsgegevens met een buitenlandse collegadienst in voorkomende gevallen gebonden aan strikte criteria.

Door de Commissie zijn de gegevensverstrekkingen die in 2012 hebben plaatsgevonden rechtmatig geacht en daardoor op die grondslag niet onbehoorlijk. Vervolgens is door de Commissie getoetst of de AIVD zich bij deze gegevensverstrekkingen heeft gehouden aan de overige normen van behoorlijk overheidsoptreden. Getoetst is of een redelijke belangenafweging heeft plaatsgevonden. Daarnaast is gekeken of het middel 'gegevensverstrekking' in verhouding stond met het te dienen doel. Door de

Commissie is geconcludeerd dat in beide gevallen de AIVD op deze punten niet onbehoorlijk heeft gehandeld.

Ten aanzien van de verstrekking van de gegevens die in 2009 heeft plaatsgevonden is door de Commissie geconcludeerd dat de AIVD hier is afgeweken van zijn eigen beleid. De Commissie is derhalve van oordeel dat deze gegevensverstrekking onrechtmatig was en daarmee op die grondslag onbehoorlijk.

De Commissie merkt bij dit oordeel evenwel op dat zij het niet waarschijnlijk acht dat de informatie die de AIVD in 2009 aan de Marokkaanse veiligheidsdienst heeft verstrekt wezenlijk kan hebben bijgedragen aan de aanhouding en ondervraging van klager in 2013.

Klachtonderdeel II

Ten aanzien van het tweede klachtonderdeel is door de Commissie aangegeven dat uit het onderzoek door de Commissie geen aanwijzingen naar voren zijn gekomen dat de AIVD de Marokkaanse inlichtingen- en en/of veiligheidsdienst dan wel andere onderdelen van de Marokkaanse overheid heeft verzocht bepaalde vragen aan klager voor te leggen bij zijn ondervraging in april 2013. De Commissie komt dan ook tot het oordeel dat dit onderdeel van de klacht feitelijke grondslag mist.

Advies van de Commissie

De Commissie adviseert om klachtonderdeel I gegrond te verklaren ten aanzien van de verstrekking van persoonsgegevens van klager aan de Marokkaanse veiligheidsdienst in 2009.

De Commissie adviseert om klachtonderdeel I ongegrond te verklaren ten aanzien van de twee verstrekkingen van persoonsgegevens van klager aan de Marokkaanse veiligheidsdienst in 2012.

De Commissie adviseert om klachtonderdeel II ongegrond te verklaren wegens het ontbreken van een feitelijke grondslag voor het door klager gestelde.

De Commissie merkt bij haar bovenstaande advies het volgende op. Bij de behandeling van de onderhavige klacht heeft de Commissie niet onderzocht in hoeverre er sprake is geweest van de door klager gestelde gevolgen van het handelen van de AIVD, te weten dat klager in Marokko een behandeling zou hebben ondergaan die in strijd is met artikel 3 EVRM. In haar onderzoek heeft de Commissie zich gericht op het risico waarmee de AIVD rekening heeft gehouden dan wel had behoren te houden in zijn besluitvorming. Voor zover van een dergelijke behandeling sprake is geweest, acht de Commissie het van belang erop te wijzen dat zij het niet waarschijnlijk acht dat de door haar onbehoorlijk bevonden gegevensverstrekking in 2009 wezenlijk kan hebben bijgedragen aan dit gevolg.

Zienswijze

Ik kan mij vinden in het advies van de Commissie. In overeenstemming met haar advies verklaar ik de klacht deels gegrond, voor zover deze ziet op onderdeel I. Onderdeel II van de klacht verklaar ik ongegrond."'

3. Verzoeker kon zich met de reactie van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op zijn klacht niet verenigen en wendde zich tot de Nationale ombudsman. In zijn brief aan de

Nationale ombudsman van 13 maart 2014 merkte verzoekers gemachtigde onder meer op dat de ondervragers van verzoeker aan verzoeker hadden verteld dat zij informatie hadden verkregen uit Nederland. Ook was er een document van de AIVD aan verzoeker getoond. Het ging hier om zeer concrete informatie, zowel over verzoeker zelf als over vrienden van verzoeker met betrekking tot gebeurtenissen van een aantal jaren eerder. Op basis van deze informatie was verzoeker in detentie meerdere malen gemarteld.

Verder was het verdedigingsbelang van verzoeker geschaad omdat het advies van de Commissie was gerubriceerd, zeker nu het hier ging om informatieverstrekking aan een land dat bekend staat om de mensenrechtenproblematiek. Verzoekers gemachtigde verzocht de Nationale ombudsman om te bewerkstelligen dat verzoeker inzage kreeg in het volledige advies van de Commissie dan wel te controleren of het advies van de Commissie op juiste gegevens was gebaseerd en ook overigens begrijpelijk was.

4. Tijdens een gesprek op 8 mei 2014 tussen de waarnemend ombudsman en medewerkers van de AIVD maakte de waarnemend ombudsman gebruik van de hem geboden gelegenheid om de door de minister in zijn brief van 4 oktober 2013 aan verzoeker verstrekte informatie te verifiëren. Hij had daarbij inzage in het advies en het rapport van bevindingen van de Commissie en in de documenten die aan dat advies ten grondslag hebben gelegen.

Beoordeling

I. Ten aanzien van het verstrekken van informatie door de AIVD

1. Verzoeker stelt dat de AIVD informatie over hem heeft verstrekt aan de Marokkaanse inlichtingen- of veiligheidsdienst en dat deze informatie tot zijn aanhouding heeft geleid. Voorts was deze informatie in Marokko gebruikt bij de ondervragingen gedurende welke verzoeker was gemarteld.

2. Ten aanzien van de door de AIVD naar aanleiding van dit klachtonderdeel aan de Nationale ombudsman verstrekte informatie, deed de minister een beroep op geheimhouding. De Nationale ombudsman is op grond van de wet gehouden dit beroep te honoreren.

3. Het redelijkheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Dit brengt met zich mee dat de AIVD, door het verstrekken van informatie over iemand aan een buitenlandse inlichtingen- of veiligheidsdienst, een goede afweging maakt tussen het belang van de buitenlandse inlichtingen- of veiligheidsdienst bij deze informatie en de mogelijkheid dat door het verstrekken van deze informatie de burger in een gevaarlijke situatie wordt gebracht.

4. De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft ten aanzien van de klacht van verzoeker geadviseerd deze klacht gegrond te verklaren ten aanzien van de gegevensverstrekking van verzoeker aan de Marokkaanse veiligheidsdienst in 2009. De Commissie merkt hierbij evenwel op dat zij het niet waarschijnlijk acht dat de informatie die de AIVD in 2009 aan de Marokkaanse veiligheidsdienst heeft verstrekt wezenlijk kan hebben bijgedragen aan de aanhouding en ondervraging van verzoeker in 2013.

Ten aanzien van de twee verstrekkingen van persoonsgegevens van verzoeker aan de Marokkaanse Veiligheidsdienst in 2012 adviseerde de Commissie deze klacht ongegrond te verklaren. De minister

heeft dit advies opgevolgd.

5. Voor zover verzoeker erover klaagt dat uit de brief van de minister niet blijkt dat de Commissie in haar advies en de minister in zijn oordeel over de klachten de handelwijze van de AIVD heeft getoetst aan de criteria die gelden voor samenwerking met veiligheidsdiensten van Marokko, overweegt de Nationale ombudsman dat hij in zijn onderzoek heeft vastgesteld dat de Commissie " en in navolging van haar de minister " de handelwijze heeft getoetst aan die criteria. Dit heeft geleid tot gegrondverklaring van de klacht over de gegevensverstrekking in 2009. Dat de Commissie het niet waarschijnlijk acht dat de onrechtmatige gegevensverstrekking in 2009 heeft bijgedragen aan een (door verzoeker gestelde) behandeling in Marokko in strijd met artikel 3 EVRM, is een inschatting van de Commissie die niet gebaseerd is op onderzoek maar op de aard en inhoud van de verstrekte gegevens. De Nationale ombudsman acht zich niet in staat een dergelijke inschatting te geven.

6. Nu de minister de klacht over de gegevensverstrekking in 2009 al gegrond heeft verklaard, zal de Nationale ombudsman slechts een oordeel geven over de beide gegevensverstrekkingen in 2012. De Nationale ombudsman overweegt dat deze gegevensverstrekkingen weliswaar formeel in strijd waren met de criteria die gelden voor samenwerking met buitenlandse veiligheidsdiensten, maar nu het om informatie ging waarvan de Commissie terecht heeft vastgesteld dat deze algemeen verkrijgbaar is en/of al bekend mocht worden verondersteld bij de ontvangende partij, acht de Nationale ombudsman deze gegevensverstrekking niet in strijd met het redelijkheidsvereiste. Daarmee is ook niet aannemelijk dat er een causaal verband is tussen deze gegevensverstrekking en de behandeling van verzoeker in Marokko.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Ten aanzien het verzoeken van informatie door de AIVD

1. Verzoeker klaagt er verder over dat de AIVD de Marokkaanse inlichtingen- en veiligheidsdienst heeft verzocht om van verzoeker bepaalde informatie los te krijgen ten behoeve van de AIVD.

2. Ook wat betreft dit klachtonderdeel heeft de minister een beroep gedaan op geheimhouding.

3. Op basis van de aan de Nationale ombudsman verstrekte " en door de substituut-ombudsman geverifieerde " informatie moet worden geoordeeld dat niet aannemelijk is dat het in de klacht van verzoeker gestelde heeft plaatsgevonden.

Dit onderdeel van de klacht mist dan ook feitelijke grondslag.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, voor zover aan het oordeel van de Nationale ombudsman onderworpen, is niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,

waarnemend ombudsman

Onderzoek

1. Algemeen

In het geval van een onderzoek naar aanleiding van een klacht over de AIVD kunnen onderzoek en rapportage doorgaans niet met eenzelfde openheid plaatsvinden als in andere zaken gebruikelijk is.

Ingevolge artikel 9:31, vierde lid van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) kan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het verstrekken van de door de Nationale ombudsman gevraagde inlichtingen of stukken weigeren of de ombudsman mededelen dat uitsluitend hij van die gegevens mag kennisnemen, indien daarvoor gewichtige redenen zijn. Gewichtige redenen kunnen zijn strijd met een wettelijke geheimhoudingsplicht of met het belang van de Staat. Op grond van artikel 83, vierde lid, van de Wet op de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (WIV 2002) dient de Nationale ombudsman zich bij zo'n beslissing van de minister neer te leggen.

Indien de Nationale ombudsman een onderzoek instelt naar aanleiding van een klacht over de AIVD, stelt hij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en eventueel een of meer ambtenaren in de gelegenheid om op de klacht te reageren. De Nationale ombudsman maakt daarbij gebruik van de in de Awb gegeven onderzoeksbevoegdheden. In voorkomende gevallen verstaat de substituut-ombudsman zich persoonlijk met medewerkers van de AIVD of neemt hij persoonlijk kennis van relevante gegevens (artikel 83, vijfde lid, WIV 2002). Langs deze weg wordt informatie verkregen die de Nationale ombudsman nodig heeft voor zijn onderzoek.

2. Het onderhavige onderzoek

Op 14 maart 2014 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer X te Y, met een klacht over een gedraging van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. De minister beriep zich op vertrouwelijkheid van de door hem verstrekte informatie. De substituut-ombudsman verstond zich persoonlijk met medewerkers van de AIVD en hem werd inzage in de stukken verleend teneinde door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verstrekte informatie bij deze dienst te verifiëren.

Het resultaat van het onderzoek werd als Verslag van Bevindingen gestuurd aan de betrokkenen.

De reactie van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties gaf geen aanleiding het verslag aan te vullen.

Verzoeker gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. De namens verzoeker aan de Nationale ombudsman verstrekte informatie
2. De door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de substituut-ombudsman verstrekte informatie.